

PAMUK, GEÇMİŞE BAKIP BUGÜNÜ SÖYLÜYOR

Ayşen GÜVEN / aysenimsi@gmail.com

Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'un 4 yıldır beklenen yeni romanı "Veba Geceleri" okurla buluştu. Pamuk, 1900'lerin başında küçük bir adada yaşanan veba salgını anlatıldığı romanını 40 yıldır kafasında çevirdiğini söylüyor. Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan "Veba Geceleri" daha başında bizi bu hayali adanın konumunu gösteren, başka gerçek bir harita ile karşılıyor. Sarı, tozlu, eskimiş bir define haritasını andırıyor bu çizim ve roman ilerledikçe belirginleşecek görsel atmosferin habercisi oluyor. Kendi yarattığı tarihsel, mekânsal akış içinde Pamuk, güçlü ve zengin detaylarla bezediği sayfalarından bize adada güneşin doğuşunu bile hayal edebildiğimiz hissine taşıyor; dahası resimlere yahut akan görüntülere dönüştürüyor romanını. Bu görsel gücün gelecekte bir film olması nasıl olurdu acaba?

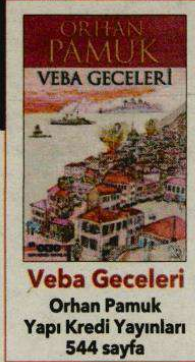
Macera dolu bir yolculuk

Kapak resmi ve harita Orhan Pamuk ile beraber şaşırtıcı bir ismin imzasını taşıyor. "Cevdet Bey ve Oğulları" romanında Cevdet Bey'in torunu Ahmet İşıkçı'nın. Bu oyuncaklı açılış adrenalin dolu bir yolculuğa

KADIN KARAKTERLER DİKKAT ÇEKİYOR

Öte yandan Pakize Sultan başta olmak üzere "Veba Geceleri"nde öne çıkarılan her kadın karakter dikkat çekici roller ve deneyimlerle donanmış biçimde tasvir ediliyor. Zira salgın bittiğinde "Bazıları veba şeytanının bu yirmi bir yaşındaki kadın sayesinde kaybolduğuna inanıyordu" Minger Adası'nda. Abdülhamit'in hayali yeğeni olarak yarattığı Pakize Sultan'la Pamuk, bana kalırsa eleştirilerinin tümünü de işaret ediyor. "Romanın bu yanı sıra daha geniş bir incelemeyi hak ettiği kanısındayım.

çıkışımızı anlamamızı sağlıyor. Orhan Pamuk tam bir camdan kale inşa etmiş deyim yerindeyse. Her şey çok incelikli, çok saydam bir o kadar ateşle nasıl bu şeklin verilebildiği, elinin nasıl yanmadığı, eriyen camın dönüşümü merakla gizemi birbirinden ayırmıyor ve dokunurken kırıp toplayamazsam tedirginliğiyle hınzırca bir zevk veriyor okuruna. Zaten yaratıcı kurgusu, sürekli eksik parçalarını aradığımız bu yapbozu tamamlama arzusunu o kadar diñ tutmasa bir salgın döneminin içinde debelenen bizler için okumayı zorlaştıran bir boğucu hava yaratabilirdi. Orhan Pamuk sahiden buna hiç izin vermiyor, oyun oynar gibi eğlenceli bir okuma deneyimi "Veba Geceleri". Doğu Akdeniz'deki hayali Minger adası ve V. Murat'ın hayali kızı Pakize Sultan bu hikâyenin özneleri. Sultan Abdülmecid'in vilayet yaptığı Minger adası, Osmanlı'da "bir şeylerin çürümeye başladığını" Rum ve Müslüman nüfusu ile tanıdık hayali yanlarıyla bu adada açığa çıkarıyor. Saray oyunları, garp ile şarkın arasındaki çakan şimşekler, tebaanın kampaşmalarla idaresi, yoksulluk, zenginlik, bireysel paranoyalar... Padişah Abdülhamit de romanda önemli bir yere sahip. Ama bazen görünür bazen görünmez bir zihniyetinin gölgesi gibi sahnede yer alışı. Ayrıca pek çok olay ya da gerçek karakter yer alıyor. Bunlar da romanın deşifre etmesi zevkli yanlarından biri.

Veba Geceleri
Orhan Pamuk
Yapı Kredi Yayınları
544 sayfa

Polisiye bir yanı da var

Adada patlak veren veba salgını ile işin içine bir de cinayet karışması hikayeyi bambaşka bir zemine çekiyor. Polisiye yanıyla boyutlanan romanın içinde eş zamanlı olarak içtenlikle yaşanan aşklar ve ölüm korkusu da dokunaklı biçimde bize ulaşıyor. Ayrıca evlerin, sokakların, postanelerin, eczanelerin, aktarların, zindanların; memurları, şeyhleri, işsiz güçsüzleri, berberleri, şerbetçileri, valisi, zabıtiyle tasviri de çok kültürlü zamanların romana sinmiş kuvvetli yanlarından. Orhan Pamuk bir gözümüzü Osmanlı'ya bir gözümüzü bugüne sabitlememizi sağlayıp; kadınlara yönelik eşitsizliği; iş cinayetlerini, yabancı düşmanlığını, düşüncesizlikle suçlananları; adaletsiz yönetimleri romanın köşelerine sıkı sıkıya iğneliyor. Orhan Pamuk burada hemen herkesin ifade edeceği şekilde çok berrak bir siyasal okuma yaparken insanların ruh hallerinin fotoğrafını da önümüze açıyor. Salgın gibi küresel bir alarm döneminin dahi otoriter rejimlerin elinde halka karşı nasıl bir "ehlileştirme" aracına dönüştüğünü anlatıyor. Böyle dönemlerde gericiliğin ayrımcılıkla, nefretle, bilim karşıtlığıyla, cinsiyet ayrımcılığıyla bilenen yüzünün keskinleştiğini de. Halk sağlığı söz konusu olduğunda bilgiye erişiminin ne kadar hayati olduğunu; kurumların şeffaflığının değerini, basının zaptırapıt altına alınmasının tehlikesini de...

Nobel ödüllü yazar Orhan Pamuk'un kırk yıldır kafasında çevirdiğini söylediği 'Veba Geceleri' okurla buluştu. 1901 yılında Osmanlı'nın hayali bir adasında başlayan veba salgınına karşı mücadeleyi anlatan roman hem geçtiği dönemin hem de bugünün temel toplumsal ve politik gündemlerine dair incelikli göndermelerle dolu

RUHSAL ÇELİŞKİLERİ BOŞ GEÇMİYOR

'Veba Geceleri' kaotik dünyasının içinde bireysel ruh hali dökümlerini de hiç pas geçmiyor. Mekânlar, sokaklar, siyasal vaziyet, karakterlerin sıradan tipolojisi kadar ruhsal çelişkileri, korkuları, karanlık ve aydınlık yanları da resmediyor. Ölümle insanın göz hizasında yaşadığı bir salgının ortasında yakınları için kendisi için her an kaybolma ve kaybetme hissi iliklerimize geçiyor. Virüsün girdiği bedenlerin çektiği acılar da öyle...

Medeniyetten geriye kalan

Nihayetinde Orhan Pamuk "Veba Geceleri"ne pek çok kod yerleştirmiş ama zaman zaman apaçık bayrak da dalgalandırmış. Bütün bunları ne edebi ve estetik biçimden taviz veren bir yavanlıkla ne de romanın tarihi dokusunu, polisiye akışını zedeleyerek yapmış. Böylesine göz nuru bir roman üzerine bu yazıda pek çok şeyi eksik bıraktığıma eminim. Öte yandan düşünmeye devam ediyorum endişe, korku, ölüm, eşitsizlik, geçim denklerimin ortasında sahiden medeniyet nereye gidiyor insanlık nereye! Yani "Eskiden Avrupa ile Osmanlı'yı iki yüz yıl ayıran medeniyet çizgisi de Tuna nehri değil aslında vebadır derlerdi" bu söz yattığı yerden dirilip kalkmış olabilir mi! Neyse kadınlar medeniyetin işiğin gerçek ve hayali tüm adalarda, ovalarda, deltalarda yakacaktr kuşkusuz! Romanın bıraktığı umut parçalarından biri bu bende, siz de kendi parçalarınızı bulacaksınızdır.

BİR CÜMLE

"Durup dururken her zamanki eski güzel hayatlarının sona erdiğini hatta ölebileceklerini kimse kabul etmek istemez."